

Samarbete och politisk vilja kan bryta boendesegregationen

"I ett brandgult hyreshus mittemot ett brandgult hyreshus bakom ett brandgult hyreshus". Författaren Susanna Alakoski citerade poeten Kristina Lugn när hon talade på temat "Eftersatta bostadsområden" på Internationella socialarbetardagen.

Susanna Alakoski, socionom, debattör och författare, berättade bland annat om när hon själv flyttade in i det då nybyggda bostadsområdet Fridhem i Ystad, en del av miljonprogrammet. Uppväxten där har hon skildrat i romanen *Svinalängorna*, vars titel utgörs av det öknamn som området senare fick. Men flytten in i trappuppgången var en dag av lycka, det var sol från alla fönster och gårdar som barnen kunde leka på. Människorna var vanliga, roliga, de skvallrade över balkongerna, hade gårdsfester. Så är det förstås också idag – inte att hela bostadsområden är sociala problem som det ibland kan låta.

– **Vi måste kunna skilja på människorna och de bostadsrenoveringar som behövs. Vi behöver ha det bra, snyggt och rent. Tillräckligt med utrymme för att göra läxor.**

Alla myndigheter vet att de boende i socioekonomiskt utsatta områden drabbas hårdast vid kriser, som pandemin senast. Varför görs då inget för att förändra? undrade Susanna Alakoski.

Hon var en av dem som framträdde när Internationella socialarbetardagen uppmärksammades av [CSA, Centralförbundet för Socialt Arbete](#), med en digital konferens. Bland dem som var uppkopplade fanns bland annat studenter vid 19 socionomprogram runt om i Sverige. Eftermiddagen var fullmatad med forskning och fakta om den bostadspolitik som förts under

de senaste decennierna, men också om bristen på politik.

"Eftersatta bostadsområden – glappet mellan myndigheternas åtgärder och frivilligorganisationernas insatser" var den fullständiga rubriken.

Hans Swärd, ordförande i CSA och professor i socialt arbete verksam vid Lunds universitet, inledde med att berätta om projektet [Toybee Hall](#) i London, där ett 40-tal aktionsforskare ordnat workshops för att belysa fattiga invånares situation i Tower Hamlets, ett område där över hälften bor i social housing och trångboddheten är stor. Det framkom att fattigskammen är stor hos de boende, och resultaten används nu för att de åtgärder som sätts in verkligen ska leda till förbättringar.

Irene Molina, professor i kulturgeografi vid Institutet för bostads- och urbanforskning vid Uppsala universitet, forskar om segregation och social rättvisa. Hon pekade på de stora bostadsreformer som gjordes i början av 1990-talet, som att kommuner fick börja sälja ut allmännyttan, omvandlingen till bostadsrätter och lagen om affärsmässighet också i allmännyttan. Dessa har bidragit starkt till segregationen.

– **Problemen blir värre och värre**, men idag talas det mest om våld och gängkriminalitet och sällan om de strukturella problem som ligger bakom. Det är enorma skillnader på hur vi bor idag i Sverige. De fattiga områdena blir fattigare och de rika rikare, sa Irene Molina.

I dag är det dessutom accepterat att visa upp och skryta om rikedomen på ett sätt som inte gjordes för några decennier sedan. Irene Molina talade om miljonprogrammet som "en enorm intervention i rummet", när så många nya bostäder byggdes inom loppet av tio år mellan 1965-1975.

– **Det skapade sidoproblem, och** segregationen cementerades. Men därefter fick vi en mindre aktiv bostadspolitik, och idag har vi återigen en bostadsbrist som är kritisk.

Irene Molina förordade socialpolitiska konsekvensanalyser vid alla politiska reformer och förändringar i det urbana rummet.

Om "orten", som föreställd och levd erfarenhet och grunden för gemensam identitet talade **Lisa Kings**, docent vid Södertörns högskola och lektor i socialt arbete. I avhandlingen [Till det lokals försvar. Civilsamhället i den urbana periferin](#) har hon visat hur aktivt föreningslivet är kring Järva i Stockholmsförorterna Tensta, Rinkeby med flera, trots föreställningar om annat utifrån sådant som lågt valdeltagande. Hon gav flera exempel på framväxten av urbana gemenskaper som både vill problematisera strukturerna och samtidigt erbjuda en trygg gemenskap för medborgarna, som Folkets Husby vilket drivs av ett 50-tal lokala föreningar idag och Hela Familjen i Malmö.

Stor kunskap och erfarenhet fanns bland de medverkande i konferensen, från vänster Cecilia Sjölander, Irene Molin, Monica Engström, Fredrik Hjulström, Martin Börjesson, Susanna

Alakoski, Hans Svärd, Jonas Lindbäck och Lisa Kings.

Också **Jonas Lindbäck**, som skrivit avhandlingen [Värsta bästa skolan – om unga i förorten och segregationen i skolan](#), gav en ganska hoppfull bild av elevernas syn på sig själva utifrån det fältarbete han gjort på en förortsskola i Göteborg, där en hög andel går ut med ofullständiga betyg. Jonas Lindbäck kallade det "territoriell stigmatisering" när förorten framställs som en annorlunda plats som vi helst inte vill identifiera oss med. Men de elever han träffade identifierade sig inte heller med gatan. I skolan hade de en känsla av gemenskap, där kunde de tala med vuxna, de var generellt positiva till skolan och längtade dit när det var lov. Att skolan låg där den låg i staden hade stor betydelse för hur skolan uppfattades, likaså den invandrarroll som eleverna tillskrivs och tillskriver sig själva.

En film visades, gjord av Pernilla Landin, diakon med över 20 års praktisk erfarenhet från Fisksätra i Nacka, med röster därifrån. Kyrkan betalar SL-kort för många barn där, som annars inte har något lagligt sätt att ta sig till sin skola, berättade Pernilla Landin.

– Ingen vill se ett barn, eller en tonåring, planka. Men är det egentligen kyrkan som ska stå för det? Få barn i Fisksätra har råd med en fritidsaktivitet. Vi borde kunna ge våra barn lika uppväxtvillkor i Sverige idag, men trösklarna är för höga för att kunna få hjälp.

Hon har lärt sig att väga orden på guldvåg och tala hoppfullt och med tro på området, om kraften i mångfalden och närheten till naturen.

– Men vi måste också våga uttrycka de behov och sociala utmaningar som finns, det här är ett område i kris.

Cecilia Sjölander, generalsekreterare på Allmänna Barnhuset, var moderator under konferensen, som avslutades med ett panelsamtal kring frågan *Hur skapar vi ett bättre och mer*

rättvist och hållbart samhälle – för alla? Strukturerna bakom segregation och den ökande ojämlikheten kan aldrig socialtjänsten ensam förändra. Samarbete behövs, och en politisk vilja. Men forskare och socialarbetare kan bidra till en förändrad agenda, och till exempel inte gå med på polisens beskrivning av hela bostadsområden som "utsatta", "riskområden" och "särskilt utsatta områden". Det behövs en ny bostadspolitik, arbetsmarknadspolitik och också en reformering av skolan, enades panelen om.

Text och bild: Elin Engström

På ingångsbilden från vänster Cecilia Sjölander, Irene Molin, Monica Engström, Fredrik Hjulström och Martin Börjesson i panelsamtal om eftersatta bostadsområden, på CSA:s konferens den 15 mars 2022.